

Dr. Nemes András

**Általános közigazgatási
ismeretek**

**Jogalkotási és jogalkalmazási
ismeretek**

c. előadása

Köz/állam igazgatási alapok 1.

A közigazgatás és az
államigazgatás szinonim fogalmak

Általános jogalkalmazási ismeretek

- **A jogalkalmazás fogalma, folyamata**
 - **A hatósági jogalkalmazás jellemzői**
 - **A hatósági jogalkalmazás szervei**
 - **A hatósági jogalkalmazó tevékenység**
 - **A hatósági cselekmények**
- **A jogalkalmazás menete**

Köz/állam igazgatási alapok

A hatósági „játékszabályok”

A jogalkalmazás fogalma, folyamata

- **A hatósági jogalkalmazás jellemzői**

A közigazgatás közhatalmat gyakorol.

Az állam, mint közhatalom egyfelől jogszabályokat bocsát ki, másfelől jogalkalmazói tevékenységet végez.

A közigazgatási jogalkalmazó tevékenység fő funkciója: a közfeladatok közhatalommal való megvalósítása.

A közigazgatási jogalkalmazás eredményeképpen meghatározott jogok és kötelezettségek, megállapítására kerül sor.

A hatósági jogalkalmazás szervei

- A hatósági jogalkalmazó tevékenységet elsősorban az államigazgatási szervek látják el.
- Magyarországon a hatósági feladatok többségét differenciált államigazgatási rendszer látja el
 - központi államigazgatási szervek:
a hatósági jogalkalmazó tevékenység irányítása;
 - országos hatáskörű szervek:
a hatósági feladatok ellátása, és
a területi államigazgatási szervek irányítása.

A hatósági jogalkalmazás szervei

- A fővárosi és a megyei **közigazgatási hivatalok**, amelyek az állam területi államigazgatási szervei, a hatósági jogalkalmazási tevékenységben jelentős feladatot töltenek be.
- Önkormányzatok: kétféle hatósági feladatot látnak el:
 - a helyi közügyekben a közhatalom önkormányzati típusú gyakorlását végzik;
 - önkormányzati szervekre államigazgatási feladatokat ruháznak át.

A hatósági jogalkalmazó tevékenység

- **Az államigazgatási jogalkalmazás**
az államigazgatási szervek állami közhatalom birtokában végzett tevékenysége, amelynek során a hatáskörükbe és illetékességükbe tartozó egyedi ügyekben, jogszabály felhatalmazása alapján döntenek.
- Az államigazgatási szerv a döntései végrehajtásához végső soron közvetlen állami kényszer alkalmazását is igénybe veheti.

A hatósági jogalkalmazó tevékenység

- **A hatósági jogalkalmazás két alapvető formában valósul meg:**
 - Az államigazgatási szerv a döntésével közvetlenül beavatkozik valamely tevékenységbe;
 - Az államigazgatási szerv csak akkor avatkozik be a társadalmi tevékenységbe, ha a jogi előírásokat megsértik.

A hatósági cselekmények

- A hatósági jogkörrel rendelkező közigazgatási, valamint ilyen jogkörrel felruházott szervek végzik.
- Közvetlenül vagy közvetve kiváltanak-e jogi hatást ?
 - Aktus: mindazok a cselekmények, melyek jogi hatás kiváltására alkalmasak.
 - Tényleges vagy reálcselekmények: azok a cselekmények, melyekhez nem kapcsolódik jogi hatás.

A hatósági cselekmények

- **A hatósági aktusok négy fajtáját különböztetjük meg:**
 - hatósági határozat
 - szakhatósági hozzájárulás
 - hatósági intézkedés
 - a hatóság eljárást kezdeményező aktusa

A jogalkalmazás menete

- **A jogalkalmazás technikai megközelítésében a tényleges egyedi jogeset elbírálása.**

A hatóság összehasonlítja:

a jogi normában meghatározott általános tényállást

a konkrét tényállással >>

beavatkozik-e az ügybe vagy sem.

A jogalkalmazás menete

- **A jogalkalmazó tevékenység három részből áll:**
 - jogszabály értelmezése
 - a konkrét tényállás megállapítása
 - a döntés meghozatala.

A jogalkalmazás menete

- A jogszabályi szöveg tartalmának értelmezésére – **jogértelmezés** – négy, együttesen alkalmazott módszer szolgál:
 - a nyelvtani
 - a logikai
 - a rendszertani és
 - a történeti módszer.

A jogalkalmazás menete

- **A konkrét tényállás megállapítása** során a jogalkalmazó az adott ügy jellemző elemeit vizsgálja annak érdekében, hogy az eset megfeleltethető legyen valamely általános, jogszabályban meghatározott tényállásnak.
- **A döntés** az ún. **bizonyítási eljárás** eredményétől függ. Ennek során a jogalkalmazó azt vizsgálja, hogy a tényállás elemei valóságosak-e, valóban megfelelnek-e a jogszabályi előírásoknak.

A közigazgatási eljárás

- **A közigazgatási aktusok kiadására irányuló tevékenység**
- **Az államigazgatási eljárási jog hatálya és forrásai**
- **Alapelvek a jogalkalmazásba**
- **A hatáskör és az illetékesség**
- **A jogerő fogalma, érvényesülése az államigazgatási eljárásban**

A közigazgatási aktusok kiadása

- **Jogi aktusok:** jogi jelentőséggel bíró cselekmények, amelyeket jogkövetkezmények kiváltása céljából végeznek.
- **Közigazgatási aktusok:**
 - a közigazgatás szabályozó aktusai
 - a közigazgatás egyedi aktusai

Szűk értelemben: a közigazgatási szerv egyedi ügyben, közfeladatok ellátása érdekében kibocsátott, rendszerint egyoldalú akaratnyilatkozata, amelynek a célja jogi hatás elérése.

Az államigazgatási eljárási jog hatálya és forrásai

- **A törvény hatálya**

Azt biztosítja, hogy a közigazgatási szervek kizárólag jogszabály alapján, az ott szabályozott eljárási rend keretében döntsenek.

- **A hatály fajtái**

- szervei
- személyi
- tárgyi
- időbeli és
- területi hatály.

Az eljárási jog forrásai

- Az államigazgatási eljárás fejlődésének eredménye volt az általános eljárási szabályok létjogosultságának elfogadása és megalkotása.
- Azokban az eljárás-fajtákban, amelyek tekintetében az Áe. nem elsődleges, a **speciális szabály** az általános eljárási szabályokhoz viszonyítva lehet:
 - kiterjesztő
 - megengedő
 - szigorú előírást kimondó
 - kizárást tartalmazó
 - részletező
 - kiegészítő

Alapelvek a jogalkalmazásban

- **Jelentőségük:**

abban áll, hogy részben a pozitív jog tényleges tulajdonságait tükrözik, így segítve az írott jog érvényesülését, részben megfogalmazzák a jogalkotással és a jogalkalmazással szembeni elvárásokat.

- Az államigazgatási eljárásban alkalmazott alapelveket a törvény tételes jogi rendelkezésekbe foglalja.
- A törvényben meghatározott alapelveket két csoportra osztjuk:
 - az általános és
 - a speciális alapelvek.

A hatáskör és az illetékesség

- **Hatáskör:**
ágazati munkamegosztást jelent.

A feladatokat, ügyeket tárgyak alapján osztja szét az államigazgatási szervek között.

Az ágazatokon belül még szintenkénti munkamegosztást is kell alkalmazni ahhoz, hogy határozottan elkülönüljön a különböző szinteken elhelyezkedő szervek feladatköre.

A hatáskör egyfelől horizontális (ágazatok közötti), másfelől vertikális (döntési szintek közötti) munkamegosztást alkalmaz az államigazgatáson belül.

A hatáskör és az illetékesség

- **Illetékesség:**

arra ad választ, hogy a több azonos hatáskörű szerv közül – területi (földrajzi) alapon – melyik az az egy szerv, amelyik a konkrét ügyben eljárhat.

- **Joghatóság:**

arra ad választ, hogy magyar hatóságnak joga van-e eljárni valamely ügyben, avagy a döntés más ország hatóságára vagy nemzetközi szervre tartozik.

Hatáskörelvonás, hatásköri és illetékességi összeütközés

- Az államigazgatási szerv csak a jogszabályban megállapított ügyben és fokon járhat el.
A fokozatok megtartása kötelező.
E szabály megszegése a hatáskörelvonás, mely megvalósulhat pozitív és negatív módon.
- A szakhatóság közreműködésével hozandó döntés.
- Hatásköri és illetékességi összeütközés.

A jogerő fogalma, érvényesülése az államigazgatási eljárásban

- **A jogerő lehet alaki és anyagi jogerő.**
- **Alaki jogerő:**
Lényege: az államigazgatási határozatot rendes jogorvoslattal (fellebbezés) már nem lehet megtámadni.
- **Anyagi jogerő:**
Lényege: az államigazgatási szerv határozatát sem a közigazgatási szerv, sem a bíróság nem semmisítheti vagy változtathatja meg.